

Володимир Валентинович ГОЛУБОШ,

здобувач наукового ступеня доктора філософії (кандидата юридичних наук)
наукової лабораторії з проблем досудового розслідування
навчально-наукового інституту № 1

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

Науковий керівник:

Тетяна Миколаївна ПРИХОДЬКО,

кандидат юридичних наук, доцент,
директор Вишгородського центру первинної
професійної підготовки «Академія поліції»

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

НАСЛІДКИ У СТ. 264 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Суспільно небезпечні наслідки – це результат певної дії або бездіяльності, що негативним чином впливає на об'єкт кримінально-правової охорони. Іншими словами – це та шкода, яку спричиняє злочин. Головною ознакою суспільно небезпечних наслідків є те, що вони прямо передбачаються у відповідній кримінально-правовій нормі і заподіюють шкоду лише тим суспільним відношенням, які охороняються чинним КК. У ст. 264 Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачений наслідок у вигляді загибелі людей або інших тяжких наслідків.

В теорії кримінального права немає чітко встановлених критеріїв тлумачення «загибелі людей», а Постанови Пленуму Верховного Суду України (далі – ПВСУ) по-різному розкривають це поняття. Так, у п. 6 Постанови ПВСУ № 17 від 10.12.2004 р. «Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» зазначено, що під загибеллю людей треба розуміти смерть хоча б однієї людини, що сталася внаслідок вчинення злочинів, відповідальність за які передбачена відповідними статтями КК [1]. Натомість, положення Постанови ПВСУ № 14 від 23.12.2005 р. «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» роз'яснюють, що загибеллю кількох людей є смерть хоча б двох потерпілих (п. 9 ППВСУ № 14) [2]. Натомість, у науковій літературі під загибеллю людей у ст. 264 КК розуміють смерть хоча б однієї особи [3, с. 603].

Тут спостерігається невідповідність змісту норми її сутності: з буквального тлумачення поняття «загибель людей» випливає, що для кваліфікації за ст. 264 КК необхідно спричинення смерті кільком особам, а науковці і практики зупиняються на заподіянні факту смерті хоча б одному потерпілому. Тому слід звернути увагу на положення Проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків», реєстр. № 2897 від 19.05.2015 р., в якому пропонувався наслідками даного злочину вважати «смерть людини чи інші тяжкі наслідки» [4]. Видається необхідним законодавчо закріпити таку пропозицію. Для того, щоб не випустити за межі кримінально-правового регулювання у ст. 264 КК наслідок у вигляді заподіяння смерті кільком особам, пропонується дану норму доповнити частиною другою, яка б передбачала відповідальність за недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей.

Термін «тяжкі наслідки» має оціночний характер: його зміст у законодавстві не розкривається, хоча і зустрічається досить часто. Відсутнє і роз'яснення Пленуму Верховного Суду України стосовно змісту тяжких наслідків. В науковій літературі під тяжкими наслідками, як правило, розуміють: самогубство особи, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень одній особі або тілесних ушкоджень середньої тяжкості кільком особам, спричинення майнової шкоди у великих або у особливо великих розмірах, тривалу дезорганізація роботи державної установи, підприємства, організації; суттєве загострення міждержавних чи міжнародних стосунків [5, с. 346]. Щодо встановлення тяжких наслідків у ст. 264 КК, ними варто визнавати заподіяння тяжкого тілесного ушкодження хоча б одній особі або тілесних ушкоджень середньої тяжкості двом і більше особам [3, с. 603].

При наявності суспільно небезпечних наслідків (в нашому випадку – лише в ст. 264 КК) необхідно встановлювати причинний зв'язок. В теорії кримінального права причинний зв'язок – це об'єктивно існуючий зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечним наслідком: дія чи бездіяльність, передуючи наслідку, безпосередньо породжує його настання. У злочині, передбаченому ст. 264 КК, ми можемо спостерігати ситуацію, за якою причинний зв'язок наявний, коли за певних умов подія є законною причиною необхідного наслідку – іншої події, передувала їй за часом, могла бути пов'язана із діями іншої особи чи використанням зовнішніх сил, неминує викликала або реально створювала можливість її настання.

Отже, для покращення розуміння змісту деяких норм КК і приведення їх у відповідність із законами логіки, пропонується викласти ст. 264 КК у наступній редакції:

«Стаття 264. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів

1. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило смерть людини або інші тяжкі наслідки, -

карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі дії, що спричинили загибель людей –

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

Список бібліографічних посилань

1. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 № 17 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04> (дата звернення: 09.03.2018).

2. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті : постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 14 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05> (дата звернення: 09.03.2018).

3. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.

4. Проект закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків : від 19.05.2015 № 2897 / ініціатори: А. А. Кожем'якін, М. П. Паламарчук та ін. // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55214 (дата звернення: 09.03.2018).

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. Мельника, М. Хавронюка. Київ : Каннон, 2002. 1162 с.

Одержано 12.03.2018